

Quis ego, Domine

motetten van Campra en Salomon

Reinoud van Mechelen
& a nocte temporis

woensdag 30 november 2022
Sint-Jan-de-Doperkerk Groot Begijnhof

in samenwerking met

Motetten van Campra en Salomon

Na verschillende programma's met profane cantates, spitst **a nocte temporis** zich in **Quis ego, Domine** toe op sacrale muziek in kamermuziekverband.

Reinoud Van Mechelen maakt daartoe een fijne selectie uit motettenboeken van **André Campra** (1660-1744), een priester uit Aix-en-Provence die aanvankelijk uitblonk in het componeren van religieuze muziek en zich later toelegde op opera. Aan deze selectie worden ook motetten van de onbekende meester **François Joseph Salomon** (1649-1732) toegevoegd.

Het Goltfuss-orgel anno 1692 in de Sint-Jan-de-Doperkerk

Reinoud Van Mechelen koos de Sint-Jan-de-Doperkerk als concertlocatie omwille van de aanwezigheid van het schitterende Goltfuss-orgel.

Het orgel in de Sint-Jan-de-Doperkerk van het Groot Begijnhof werd in 1692 gebouwd door **Peter Goltfuss**, zoon van Hans Goltfuss wonende te Haacht. In de 19de eeuw werd het orgel door Pierre Adam van Dinter verbouwd. Gelukkig beperkte de ingreep van Van Dinter zich tot dispositie- en intonatieaanpassingen waardoor o.a. de windlade met kort octaaf van Peter Goltfuss behouden bleef. Daardoor beschikken we in dit orgel over één van de oudste windladen uit de Zuidelijke Nederlanden. Dit instrument is door zijn volledigheid aan origineel materiaal een uniek exemplaar van de hoge artistieke orgelkunst in de Zuidelijke Nederlanden.

In 1986 restaureerde Atelier Potvlieghe-De Maeyer het orgel naar de Goltfuss-toestand. In 2005, dus 20 jaar na de restauratie voerde **Joris Potvlieghe** een grondige onderhoudsbeurt uit. De onderhoudsbeurt bestond vooreerst uit een reiniging van het gehele orgelmeubel, de mechaniek, het klavier, de windlade en het pijpwerk. Er werd een preventieve en curatieve behandeling uitgevoerd tegen schimmelvorming en insecten. Tevens werden aanvullingen gemaakt van snij- en lijstwerk: meubelonderdelen die door werking van het hout en door het verduren van warme lijm waren losgekomen. Verder maakte men van de gelegenheid gebruik om de metingen uit 1986 te verifiëren en aan te vullen met nieuwe details over kernfase, kernspleet, voetopening, enz.

Het **belang van dit orgel** zit niet alleen in de kwaliteit en degelijkheid waarmee alles gemaakt is; hier wordt ook getuigd van een goed gevoel voor esthetiek, smaak en proporties waardoor dit orgel een uniek instrument is met hoge historische waarde. Wij beschikken in de Lage Landen over weinig 17de-eeuwse orgels die zo compleet en ongeschonden bewaard zijn gebleven.

Programma

Quis ego, Domine

André Campra (Livre III)

Suite IV : Prélude & La Marianne uit Pièces en Trio

Marin Marais

Cantique de Simeon

André Campra (Livre IV)

Suite IV : Plainte uit Pièces en Trio

Marin Marais

Anima ad Deum revertens

André Campra (Livre V)

Inserere Domine pectori meo

André Campra (Livre I)

Quando Veniam

Joseph François Salomon

Reinoud Van Mechelen
Anna Besson
Elise Dupont, Ortwin Lowyck
Ronan Kernoa
Gabriel Rignol
Marc Meisel

haute-contre en artistieke leiding
traverso
viool
viola da gamba
theorbe
orgel

Teksten

Quis ego Domine

Quis ego, Domine, ut memor sis mei,
ego in iniquate conceptus et plenus miseriis,
tu Rex Regum, & Dominus Dominantium.
Ecce quantùm amas me, ut errantem ducas,
cadentem subleves, et divinâ consolatione tuâ
languentem reficias.
Cantabo in æternum multitudinem
miserationum tuarum,
et memor abundantiae dulcedinis tuæ,
te laudabo & benedicam tibi,
quia benignus et misericors es.

*Wie ben ik, o Heer, dat u denkt aan mij,
in zonde geboren en vervuld van alle ellende,
U de Koning der Koningen en opperste Heer ?
Zie, zozeer heeft u mij lief, dat u mij aan de hand neemt
wanneer ik dwaal, mij optilt wanneer ik val,
en wanneer ik wegwijn doet u mij herleven met uw goddelijke troost.
Tot in eeuwigheid zal ik uw
grote barmhartigheid bezingen,
en uw overvloedige mildheid indachtig
zal ik u prijzen en zegenen,
want u bent goed en vol mededogen.*

Cantique de Siméon

Nunc dimittis servum tuum, Domine,
secundum verbum tuum in pace,
Quia viderunt oculi mei salutare tuum,
Quod parasti ante faciem omnium populorum,
Lumen ad revelationem gentium
et gloriam plebis tuæ Israel

*Uw dienaar laat Gij, Heer,
Nu naar uw woord in vrede gaan;
Mijn ogen hebben thans uw Heil aanschouwd,
Dat Gij voor alle volken hebt bereid;
Een licht dat voor de heidenen straalt,
Een glorie voor uw volk Israël.*

Anima ad Deum Revertens

Ecce ego Domine, delictorum
memor et maerens
Ante pedes tuos pronus jaceo
te Crucifixum video, doleo contremisco
Erravi a via quae ducit ad vitam
Quasivi requiem in hominibus et circumdedit me malorum series.
Sed tu Pastor bone quaesiisti me profugum
Et errantem ad te traxisti.
Ne in furore tuo arguas me Domine
Domine, Recipeme, per viscera
misericordiae tuae.
Non confundas me ab expectatione mea
adjuva me, et salvus ero.

*Zie mij, o Heer, mijn zonden indachtig,
mijn zonden betreurend,
uitgestrekt lig ik voor uw voeten,
ik zie u gekruisigd, ik treur en hevig beef ik,
ik dwaalde af van de weg die voert naar het leven,
rust zocht ik onder de mensen,
en een opeenstapeling van ellende omgaf mij.
Maar u, goede herder, zocht mij, dwalende,
voortvluchtige, en trok mij naar u toe.
Heer, straf mij niet met uw toorn,
neem mij op, o Heer,
uit uw diepste medelijden,
laat mijn verwachting niet nietig blijken,
kom mij te hulp, en ik zal gered zijn.*

Insere Domine pectori meo

Insere Domine pectori meo
tuae dilectionis affectum, da mihi te diligere, non verbo,
non lingua sed opere et veritate te.
Auge in me fidem, spem forte, et deficiat anima mei amoris tui, transfixa
jaculis .
Quam pulcher est delictis meis, quam suavis in deliciis tuis.
Accende cor meum divinis charitatis tuae flammis; tu solus Rex meus,
gaudium et desiderium meum.

Quando Veniam

Quando Veniam
Quando veniam et apparebo,
ante faciem tuam, Rex meus et Deus meus?
Quandiu exul in terra aliena
separabor a te?
Deficit anima mea in atria tua
Usquequo avertis faciem tuam a me?
Dextera tua deducat me
in montem sanctum tuum,
Ubi Gaudium regnat, et pax.
Ibi in conspectu tuo,
psallam tibi in aeternum.
O quam dulce est, te semper videre,
te semper amare, te semper laudare!

*Wanneer toch zal ik, mijn God en koning,
tot U komen en verschijnen voor uw aangezicht ?
Hoelang nog zal ik, balling in een vreemd land,
van u gescheiden zijn?
Mijn ziel hunkert naar uw heiligdom:
hoelang nog keert u uw gelaat van mij af ?
Uw rechterhand leidt mij
omhoog naar uw heilige berg
waar vreugde heerst en vrede.
Hier, voor uw aangezicht,
zal ik eeuwig uw lof zingen.
O hoe zoet is het, u altijd te zien,
altijd lief te hebben, altijd te prijzen !*

met dank aan Musica Divina voor de vertalingen

Toelichting

Voor *Quis ego, Domine* concentreert a nocte temporis zich opnieuw op barokke kamermuziek en meer bepaald sacrale muziek. Tenor Reinoud van Mechelen maakte een selectie uit motetten van André Campra (1660-1744) en Joseph François Salomon (1649-1732). Het programma wordt afgerond met een paar instrumentale werken van Marin Marais (1656-1728).

André Campra, geboren in Aix-en-Provence, was een Franse priester en componist die zich toelagde op het componeren van religieuze muziek maar ook seculiere opera's. In 1694 vertrok hij vanuit Aix-en-Provence voor vier maanden naar Parijs, waar hij echter bleef en snel aangesteld werd tot maître de musique van de Notre-Dame van Parijs. Tijdens zijn verblijf in Parijs werd hij steeds heen en weer getrokken tussen het componeren van religieuze en wereldlijke muziek. Hij schreef motetten, cantates en opera's. Uiteindelijk werd hij in 1722 aangesteld als sous-maître van de koninklijke kapel van het Franse Hof. Jammer genoeg bracht hij zijn laatste jaren op erbarmelijke wijze door. Hij stierf uiteindelijk in 1744 eenzaam, arm en verwaarloosd.

Hoewel Campra als componist zeer gewaardeerd werd in zijn tijd, was en is hij tot op heden minder bekend dan tijdgenoten zoals Jean-Baptiste Lully, Jean-Philippe Rameau en Marc-Antoine Charpentier. Zoals deze laatste, was Campra een man van twee werelden: de sacrale (religieuze) en seculiere (theatrale) muziek, maar ook de Franse en Italiaanse muziek. In het voorwoord van zijn eerste boek met cantates schreef hij: "Ik heb zoveel mogelijk geprobeerd om de verfijndheid van de Franse muziek te vermengen met de levendigheid van de Italiaanse muziek."

Verfijndheid en levendigheid zijn twee kwaliteiten die in Campra's motetten duidelijk aan bod komen. Een motet is in de Westerse muziek hoofdzakelijk een vocale compositie dat door de tijden heen een hele reeks vormen en stijlen kon aannemen. Het is niet helemaal duidelijk waar de naam 'motet' vandaan komt. Het kan van het Latijnse werkwoord 'movere' afgeleid zijn, waarbij het de muzikale beweging van de verschillende stemmen tegenover elkaar kan uitleggen.

De vroegste motetten zijn reeds terug te vinden in de 13de eeuw waarna ze enorm groeiden en evolueerden in vorm en stijl. Zo hebben ook de grote componisten Johann Sebastian Bach en Felix Mendelssohn motetten gecomponeerd, en zelfs in het postmodernisme van vandaag schrijven componisten als de Est Arvo Pärt nog steeds motetten.

Voor *Quis ego, Domine* koos Van Mechelen drie religieuze werken uit de motettenboeken van Campra. De *Cantique de Simeon* of *Nunc Dimittis* is het vijfde motet uit Boek 4, naar een tekst uit het Evangelie volgens Lucas, waar Simeon na het zien van het kind Jezus in de tempel van Jeruzalem eindelijk in vrede kan heengaan.

Daarnaast zijn er *Anime ad Deum Revertens*, het vierde motet uit Boek 5 en *Quis ego, Domine*, uit Boek 3. In de muzieknotatie voor het eerste, een motet over heilige verlossing voor ons schuldenaars, geeft Campra de instructie om liefdevol (*affectueusement*) te spelen. In het voorwoord voor *Quis ego, Domine* geeft hij aan dat het een motet is in Italiaanse stijl (motet à la *manière italienne*) en dat het een dankzegging is aan de oppermachtige goedheid van God (*action de graces à la souveraine Bonté de Dieu*).

De tweede componist van wie Van Mechelen motetten selecteerde is de weinig gekende Franse componist en viola da gamba en klavecimbel speler Joseph François Salomon. Salomon was afkomstig uit Toulon en verhuisde net zoals Campra naar Parijs, waar hij aan het werk ging als muzikant voor de koninklijke familie. Naast motetten schreef Salomon ook een paar opera's. Hij schreef zijn eerste opera op 52-jarige leeftijd. Op het programma staan de motetten *Quando Veniam* en *Domine, Quid Multiplicati*.

A nocte temporis brengt ook wat contrast en variëteit met twee korte instrumentale composities van de eveneens Franse componist Marin Marais. Marais was een voortreffelijk viola da gamba speler en een leidende figuur in het componeren van werken voor het instrument. Hij studeerde compositie onder Jean-Baptiste Lully en was zijn assistent voor de opera, waar hij vaak Lully's werken dirigeerde.

Marais schreef opera's maar ook sacrale muziek. Hij was eveneens de eerste Franse componist die een collectie trio's publiceerde. Zo zijn er zijn *Pièces en Trio pour les flutes, violin, et dessus de viole* uit 1692. Een *dessus de viole* is een strijkinstrument uit de familie van de viola da gamba dat delicaat en zachter klinkt dan de viool, zeer zelden voorkomt in theatrale muziek en beter geschikt was voor intieme opvoeringen, zoals in een van de kamers van het koninklijke paleis.

De trio's zijn harmonisch behoorlijk gesofisticeerd en waren duidelijk bedoeld als kamermuziek, specifiek gecomponeerd voor het muzikale vermaak van de koning, maar met toespelingen op de theatrale muziek waar hij zo mee vertrouwd was. De korte werken zijn mooie miniaturen met een rijke harmonie en retoriek. Voor *Quis ego, Domine* a nocte temporis de *Prélude* en *La Marianne*, en de *Plainte* uit de vierde suite van de trio's.

De Franse barokke muziek in *Quis ego, Domine* wordt door a nocte temporis en Reinoud Van Mechelen moeiteloos uitgevoerd en met een feilloze fijngevoeligheid voor de stijl. *Quis ego, Domine* is opnieuw een parel in het repertoire van het Belgische ensemble. Een hemels en helend programma dat hopelijk ook uw hart verblijdt.

Jelleke Vanoothegem
Festival Musica Divina

Bio

a nocte temporis is een historisch geïnformeerd ensemble, opgericht door de Belgische tenor Reinoud Van Mechelen. Het ensemble werd opgericht in 2016 vanuit de overtuiging dat klassieke muziek in het algemeen en barokmuziek in het bijzonder waardevol is voor een zinvol bestaan. Van Mechelen verzamelde een groep gepassioneerde musici rond zich om deze visie uit te dragen naar een zo groot mogelijk publiek.

a nocte temporis speelde al op prestigieuze plaatsen en festivals als de Opéra de Lille, Festival Radio France (Montpellier), Festival Oude Muziek Utrecht, Festival de Saintes, de Chapelle Royale du Château de Versailles, MAfestival (Brugge), Bozar (Brussel), AMUZ (Antwerpen), DE SINGEL (Antwerpen), 30CC (Leuven), Salle Gaveau (Parijs), Muziekgebouw aan 't IJ (Amsterdam) en Wigmore Hall (London).

Reinoud Van Mechelen is een Belgische tenor, die opgroeide in Leuven. In 2012 behaalde hij zijn diploma zang bij Dina Grossberger aan het Koninklijk Conservatorium Brussel. Hij kreeg in 2017 de prestigieuze Caeciliaprijs voor Jonge Musicus van het Jaar uitgereikt door de Vereniging van de Belgische Muzikpers, en mooie erkenning van het thuisfront voor een artiest die zich reeds in de vroege jaren van zijn carrière wist te vestigen op verschillende internationale podia.

In 2011 werd hij geselecteerd om deel te nemen aan Le Jardin des Voix, een initiatief van Les Arts Florissants onder leiding van William Christie en Paul Agnew. Drie jaar later zong hij voor de eerste keer de rol van Evangelist in Johann Sebastian Bachs Johannespassie, een rol die hij daarna nog vaker voor zijn rekening nam.

Van Mechelen is een graag geziene gast bij vermaarde barokensembles als Collegium Vocale Gent, Le Concert Spirituel, Les Arts Florissants, Pygmalion, Ricercar Consort, Insula Orchestra, Scherzi Musicali en verschillende andere.

Van Mechelen heeft een mooie reeks opnamen op zijn naam staan. Met zijn ensemble a nocte temporis bracht hij ondertussen al zes cd's uit bij Alpha Classics.

Samenwerking

Dit concert is een fijne samenwerking tussen 30CC, a nocte temporis, Groot Begijnhof en Universitaire Parochie KU Leuven.

Groot Begijnhof

Sinds zijn oprichting in 1232 is het Groot Begijnhof een woonplek waar mensen in wisselende tijden en omstandigheden samenleven. In 1998 heeft **Unesco** het Leuvense Groot Begijnhof ingeschreven op de lijst van het werelderfgoed, samen met twaalf andere begijnhoven in Vlaanderen.

Vandaag is het Groot Begijnhof een **internationaal** en **multicultureel woonerf** van de KU Leuven, waar leden van de universitaire gemeenschap tijdelijk verblijven. De woonfilosofie van het Begijnhof legt sterke nadruk op het in gemeenschap leven van studenten uit verschillende studierichtingen en van personeel en internationale wetenschappers uit diverse studie- en werkgebieden.

Universitaire Parochie

De Universitaire Parochie (UP) van de KU Leuven is een open ruimte voor zingeving, spiritualiteit, gemeenschap en solidariteit. Ze staat ten dienste van de hele universitaire gemeenschap (studenten, academici, administratief en technisch personeel). Haar basisvisie is: inspireren om breed te kijken én naar de diepte te reiken, om in beweging te komen voor anderen of stil te staan te midden van het jachtige leven.

Fonds Universitaire Parochie KU Leuven

30CC verbindt zich er toe om een deel van de ticketinkomsten bij te dragen aan het Fonds Universitaire Parochie KU Leuven. Dat Fonds ondersteunt de werking van de Universitaire Parochie om de kennis en het engagement op het vlak van zingeving, spiritualiteit, gemeenschapsvorming en solidariteit door en voor leden van de universitaire gemeenschap te ontwikkelen.

Door de inbreng van de middelen van het fonds organiseren we onder meer inleefreizen, stimuleren we vrijwilligerswerk in de sociale sector en verlenen we actieve medewerking aan duurzaamheidsinitiatieven voor een betere wereld.

U kunt dit fonds steunen met een gift of schenking op rekeningnummer **BE45 7340 1941 7789**, BIC-code **KREDBEBB** van KU Leuven, met gestructureerde mededeling: **+++400/0019/45392+++**.

Schenkt u op jaarbasis minstens € 40,00, dan hebt u recht op een fiscaal attest voor een belastingvermindering van 45% op het geschonken bedrag. U ontvangt het attest in de maand maart van het jaar na uw donatie.

Dit is Belgisch

donderdag 1 december, 20 uur, Wagehuys

HET COLLECTIEF

Het Collectief dat is: Thomas Dieltjens (piano), Toon Fret (fluit), Wibert Aerts (viool), Vincent Hepp (altviool) en Martijn Vink (cello). Samen zijn ze een van onze Vlaamse topensembles voor muziek van de voorbije eeuw.

In dit concert brengen ze enkele Belgische componisten, die de polsslag van de Europese cultuur erg goed aanvoelden én er zelfs een bepalende rol in hebben gespeeld. Muziek van Eugène Ysaÿe, Guillaume Lekeu e.a.

Monde Machaut

zondag 4 december, 11 uur, Wagehuys Leuven

LA CACCIA

Vier topmuzikanten van **La Caccia** vertolken Machauts verlangen naar liefde, vreugde en hoop met veel geestdrift en stijlgevoel.

Titels als *Douce dame jolie*, *Dame, ne regardes pas*, *J'ay grant Espoir*, *Riche d'amours* ... spreken tot ieders verbeelding!

Beethoven pianoconcerto nr. 1

Zondag 29 januari, 15 uur,
Concertzaal Lemmens

JAN CAEYERS & LE CONCERT OLYMPIQUE

Het concert krijgt als titel '**Jonge componisten**'. Na het kamermuziekwerk *Fast zu ernst* van Kit Armstrong volgen immers de twee orkestwerken waarmee Beethoven op 2 april 1800 zijn debuut in Wenen maakte: het *Eerste pianoconcerto* en de *Eerste symfonie*.

Deze Amerikaanse pianist geldt als een van de belangrijkste jonge solisten van het ogenblik. Een unieke kans om hem in Leuven aan het werk te horen.

